

ความหมาย วัตถุประสงค์และหน้าที่ของคลังสินค้าในระบบอุตสาหกรรม

ธุรกิจในปัจจุบันนี้แบ่งได้ ๓ ประเภทคือ

เป็นต้น

๑. ธุรกิจประเภทขายบริการ เช่น การธนาคาร การท่องเที่ยว การเสริมสวย ฯ

๒. ธุรกิจประเภทขายสินค้าสำเร็จรูปและตัวแทนจำหน่ายต่าง ๆ

๓. ธุรกิจอุตสาหกรรมประเภทผลิตสินค้าออกจำหน่าย ในที่นี้เราจะศึกษาอุตสาหกรรมประเภทนี้ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจนและสะดวกในการศึกษา

ระบบอุตสาหกรรม

ในระบบอุตสาหกรรมมีขั้นตอนของการดำเนินงานอยู่ ๓ ขั้นตอน คือ

๑. การป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิต (Input)

๒. กระบวนการผลิต (Processing)

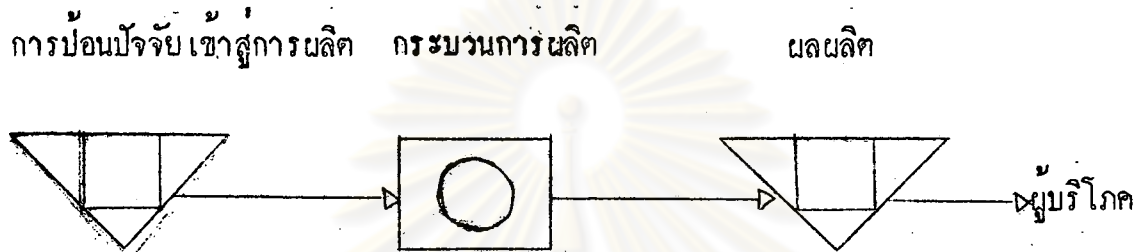
๓. ผลผลิต (Output)

ปัจจัยในการผลิตได้แก่ วัตถุดิบ แรงงานและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งก่อนนำเข้าสู่กระบวนการผลิตจะต้องมีการจัดหา สรรอง ตรวจสอบคุณภาพและปริมาณ และเมื่อนำเข้ากระบวนการผลิตตามกรรมวิธีขั้นตอนต่าง ๆ นั้น จะมีการควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงาน เครื่องจักร อุปกรณ์

สุชานันท์ ธุนตระกูล, คำบรรยายวิชา Production and Operations

Management (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ๒๕๑๘)

กำลังคน ผลงาน เพื่อให้ได้ผลผลิตตามต้องการ อย่างไรก็ตามผลผลิตที่ได้นั้นอาจจะมี ส่วนที่ไม่ต้องการตามออกมาด้วย เช่นของเสีย ของค้อยคุณภาพ เศษวัสดุ ดังนั้น ในชั้น ผลผลิตที่ได้นี้จึงมีการควบคุมอีกครั้ง เพื่อให้ส่วนที่ไม่ต้องการมีน้อยที่สุด และต้องควบคุม ผลผลิตให้อยู่ในสภาพที่มีจำนวนเพียงพอความต้องการ โดยการเก็บสำรอง ดังรูป ๒.๑

หมายถึงการ เก็บสำรอง

หมายถึงการตรวจสอบควบคุม

หมายถึงการดำเนินงาน

รูป ๒.๑ แสดงขั้นตอนการดำเนินงานของอุตสาหกรรมทั่วไป

จากขั้นตอนการดำเนินงานข้างต้น สามารถแยกเป็นระบบย่อยได้อีก ๓

ระบบ ๑ คือ

๑. ระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิต

๒. ระบบกระบวนการผลิต

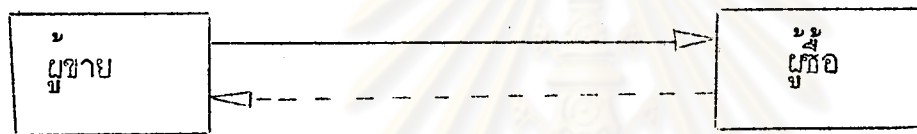
๓. ระบบผลผลิต

ในแต่ละระบบมีการพัฒนาจากง่ายไปสู่ความยุ่งยากสลับซับซ้อนดังต่อไปนี้

๑. ระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิต

ก. ผู้ชาย - ผู้ซื้อ มีลักษณะติดต่อกันโดยตรงระหว่างผู้ชายกับผู้ซื้อ ใดแก่ธุรกิจที่ผลิตตามคำสั่ง ธุรกิจที่เก็บสินค้านานไม่ได้ หรือธุรกิจขนาดเล็ก เป็นต้น ดังรูป ๒.๒

ข. ผู้ชาย - คลังสินค้า - ผู้ซื้อ โดยทั่วไปแล้วระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิตจะเป็นลักษณะนี้มากกว่าลักษณะแรก (ผู้ชาย - ผู้ซื้อ) คือทั้งสองฝ่ายทั้งผู้ชายและผู้ซื้อจะมีคลังสินค้าไว้เก็บสำรองสินค้าของตนไว้เพียงพอความต้องการ ในรูป ๒.๓ แสดงคลังสินค้าเฉพาะของผู้ชาย

—————> หมายถึง การส่งสินค้า
- - - - -> หมายถึง การส่งข่าวสาร หรือการติดต่อ

รูป ๒.๒ แสดงระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิตลักษณะผู้ชาย - ผู้ซื้อ

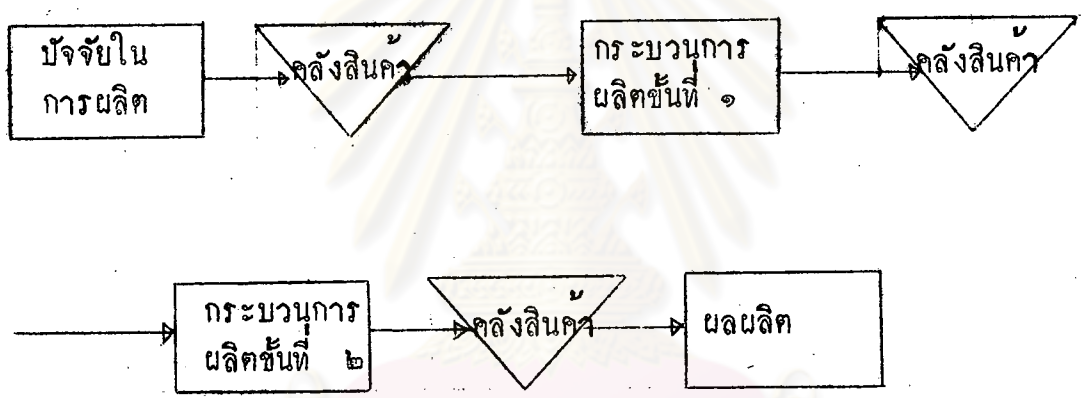

รูป ๒.๓ แสดงระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิตลักษณะผู้ชาย - คลังสินค้า - ผู้ซื้อ

๒. ระบบกระบวนการผลิต มี ๒ ลักษณะคือ

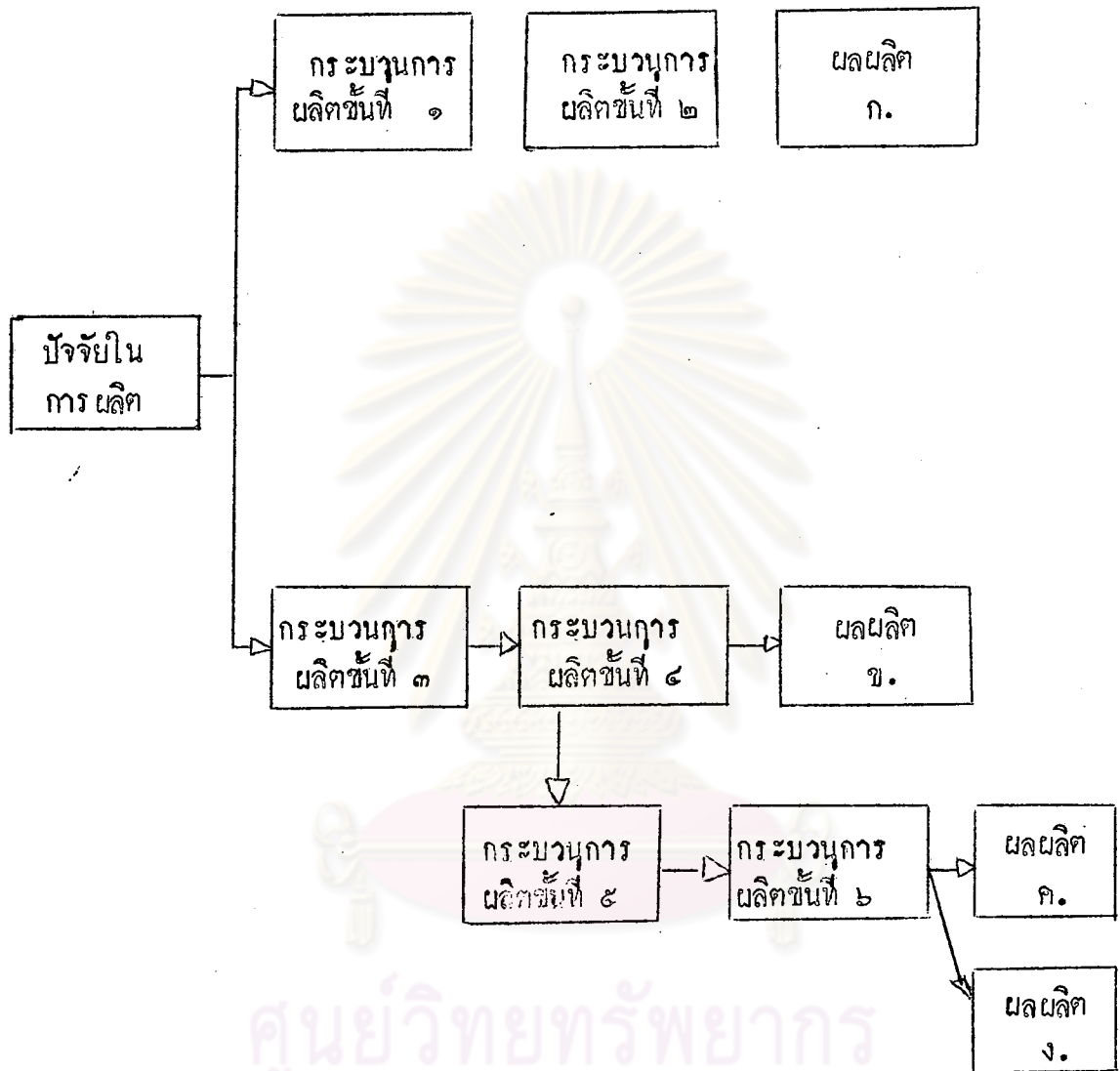
ก. ปัจจัยในการผลิต-กระบวนการผลิต-ผลผลิต เป็นลักษณะเรียบง่ายกระบวนการผลิตไม่ยุ่งยาก อาจมีกระบวนการผลิตขั้นเดียวหรือหลายขั้นก็ได้ ดังรูป ๒.๔ (ในที่นี้ไม่แสดงการติดต่อข่าวสาร)

ข. ปัจจัยในการผลิต - กระบวนการผลิตที่ยุ่งยากสลับซับซ้อน - ผลผลิต
 ลักษณะนี้ กระบวนการผลิตมีกรรมวิธีสลับซับซ้อน มีการใช้ความรู้วิชาการ เทคโนโลยี
 ต่าง ๆ เข้าช่วย ทำให้เกิดผลผลิตหลายชนิดแตกต่างกันไป เช่นอุตสาหกรรมน้ำมัน
 เมื่อผ่านกระบวนการผลิตขั้นหนึ่ง ได้น้ำมันชนิดหนึ่ง ถ้าผ่านกระบวนการผลิตอีกขั้น
 จะได้น้ำมันอีกชนิดหนึ่ง ดังรูป ๒.๕ (ในที่นี้ไม่แสดงคลังสินค้า และการติดท่อข่าวสาร)

รูป ๒.๕ แสดงระบบกระบวนการผลิตลักษณะปัจจัยในการผลิต-กระบวนการผลิต-ผลผลิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูป ๒.๕ แสดงระบบกระบวนการผลิตลักษณะปัจจัยในการผลิต - กระบวนการผลิตที่ยุ่งยากซับซ้อน - ผลผลิต

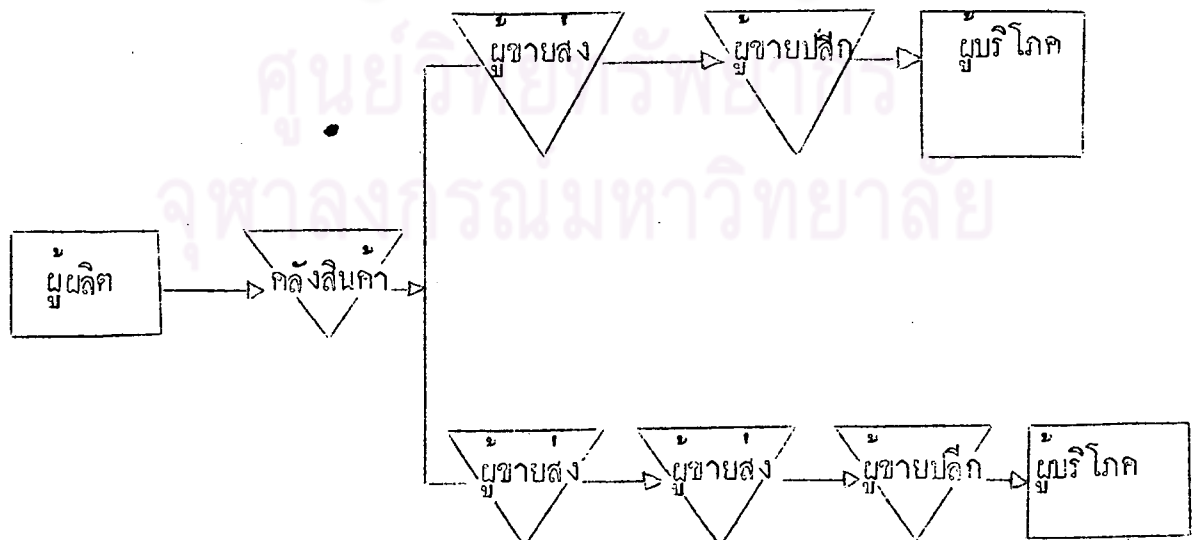
๓. ระบบผลผลิต ปี ๒ ลักษณะ คือ

ก. ผู้ผลิต - ผู้บริโภคร คล้ายกับระบบการ ป้อนปัจจัยเข้าสู่การ ผลิตลักษณะ
ผู้ขาย - ผู้ซื้อ คือ เป็นการติดต่อกันโดยตรงระหว่างผู้ผลิตและผู้บริโภค ดังรูป ๒.๖

ข. ผู้ผลิต - คลังสินค้า - ผู้บริโภค กรณีนี้ผู้ผลิตแทนที่จะส่งสินค้าให้ผู้บริโภค
โดยตรงกลับส่งไปให้คนกลางจำหน่ายสินค้ากับผู้บริโภคอีกต่อหนึ่ง คนกลางจะมีทอดเดียว
หรือหลายทอดก็ได้ซึ่งจะอยู่ในรูปผู้ขายส่ง ผู้ขายปลีก ในที่นี้แสดงเป็นรูปสามเหลี่ยม เหตุผล
ที่ผู้ผลิตทำเช่นนี้อาจเป็นเพราะต้องการความสะดวกในการขาย ควบคุมระยะเวลาและ
ค่าใช้จ่าย หรือผู้ผลิตมีความประสงค์เก็บสินค้าไว้ในคลังสินค้าเอง เพื่อรอคำสั่งส่งออกตลาด
รอโฆษณา รอตลาด ดังรูป ๒.๗ (ในที่นี้ไม่แสดงการติดต่อกับชาวสาร)

รูป ๒.๖ แสดงระบบผลผลิตลักษณะผู้ผลิต - ผู้บริโภค

รูป ๒.๗ แสดงระบบผลผลิตลักษณะผู้ผลิต - คลังสินค้า - ผู้บริโภค

ความสำคัญของคลังสินค้า

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าระบบอุตสาหกรรมต่างมีคลังสินค้าแทรกอยู่เกือบทุกระบบ นับวันคลังสินค้าจะมีอิทธิพลและบทบาทต่อการธุรกิจมาก เนื่องจากประการแรก ในปัจจุบันการค้าเป็นธุรกิจต้องมีการแข่งขันกันไม่เฉพาะการขายเท่านั้น ยังต้องแข่งขันกันการให้บริการลูกค้าเพื่อให้ได้สินค้ารวดเร็ว ถูกประเภท คุณภาพ และจำนวน ดังนั้นคลังสินค้าเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างกิจการกับลูกค้า ซึ่งต้องระมัดระวังอย่าให้ช่วงยาวของสะพานนี้ยาวออกไปมากหรือขาดตอนไป หมายความว่ากิจการจะต้องตอบสนองลูกค้าได้ทันที นั่นคือมีสินค้าพร้อมอยู่ในคลัง และพร้อมส่งออกตลอดเวลา จึงจะต่อสู้แข่งขันได้

ประการที่สอง คลังสินค้าประเภทเก็บรักษาพืชผล เกษตรกรรมและอาหาร มีความสำคัญต่อรายได้ของประเทศชาติ ผลเมืองในประเทศก็ได้บริโภคอาหารและพืชผลเกษตรกรรมได้ทั่วถึง เนื่องจากมีคลังสินค้าเก็บสินค้าประเภทนี้ให้อยู่ยาว คุณภาพคงเดิมโดยปรับคุณภาพและความชื้น

ประการที่สาม คลังสินค้ามีส่วนทำให้กิจการมีการผลิตสม่ำเสมอ นอกจากจะมีนโยบายเป็นอย่างอื่น ซึ่งได้กำหนดไว้แน่นอนแล้ว ถ้าไม่มีคลังสินค้าเลย เมื่อถึงเวลาที่ตลาดมีความต้องการสินค้าของกิจการมาก กิจการต้องเร่งการผลิตให้ทันความต้องการของตลาด ดังนั้นผลผลิตขึ้นหลัง ๆ อาจไม่เพียงพอ อุปกรณ์เครื่องจักร ฤกษ์ใช้งานมากอาจชำรุดเสียหาย ตลาดเคลื่อนไหว พนักงานเองจะเมื่อยล้าเจ็บป่วย กิจการต้องจ่ายค่าแรง ค่าล่วงเวลา สวัสดิการ และอื่น ๆ เพิ่มขึ้น แต่เมื่อถึงเวลาที่ตลาดมีความต้องการในสินค้าของกิจการลดลง

ธงชัย ลำซำ, ตำบรบรายวิชา Inventory Management : เรื่องคลังสินค้า
(กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ๒๕๑๘)

โรงงานจะต้องลดปริมาณการผลิตลง อุปกรณ์ เครื่องมือ และพนักงานมีมากเกินไปจนจำเป็น
สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในประเภทเงินเดือน ค่าเสื่อมราคา ค่าประกันภัยและอื่น ๆ ดังนั้นถ้า
ผู้ผลิตมีคลังสินค้าเก็บสำรองสินค้าไว้ ก็จะสามารถผลิตสินค้าได้เรื่อย ๆ สม่ำเสมอ เมื่อ
ตลาดมีความต้องการสินค้ามาก ก็มีการเพิ่มการผลิตขึ้นโดยไม่ต้องรีบเร่งเกินไป ฉะนั้น
อาจสรุปประโยชน์ของคลังสินค้า และผลเสียซึ่งอาจเกิดขึ้นหากการบริหารงานคลังสินค้า
ที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอได้ ดังต่อไปนี้

ประโยชน์ คือ

๑. ช่วยให้สินค้าไม่ขาดมือ
๒. ช่วยรักษาสัมพันธภาพกับลูกค้าและฝ่ายอื่น ๆ ในกิจการ
๓. กรณีคลังสินค้าชนิดห้องเย็น หรือคลังสินค้าที่สามารถ ครอบงำคุณภาพ
ความชื้นได้ จะช่วยเก็บรักษาค่าของสินค้าได้นานวัน และมีสินค้าประเภทนี้บริโภค
สม่ำเสมอตลอดปี
๔. เป็นช่องทางอ้อมช่วยให้การผลิตสม่ำเสมอ อีกทั้งยังช่วยรักษายุ
การทำงานของเครื่องจักร พนักงานยืนนาน

ผลเสีย ซึ่งอาจเกิดจากการบริหารงานที่ไม่มีประสิทธิภาพคือพอ คือ

๑. เปลืองเนื้อที่
๒. สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเงินทุน โดยไม่ทำให้สินค้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้น

สมชาย รัศมีมาน, เอกสารโรเนียว การจัดการผลิต : เรื่อง Storage
& Materials Handling (กรุงเทพฯ : กระทรวงอุตสาหกรรม ศูนย์เพิ่มผลผลิต
แห่งประเทศไทย ไม่ปรากฏปี พ.ศ.)

๓. เป็นภาระในการควบคุมดูแล บำรุงรักษา ตลอดจนการ ป้องกัน
อุบัติเหตุเสียหายต่าง ๆ
๔. ก่อให้เกิดการขัดแย้งระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ภายในองค์กร และลูกค้า
ในปัญหาการให้บริการ

ความหมายของคลังสินค้า

ความหมายของคลังสินค้านี้หลายความหมาย แต่แบ่งได้ ๒ ฝ่าย คือฝ่ายบุคคล
ภายนอกคลังสินค้า และฝ่ายคลังสินค้าเอง

ฝ่ายบุคคลภายนอกคลังสินค้า

ฝ่ายนี้ได้แก่ฝ่ายต่าง ๆ ในกิจการนั่นเอง ดังต่อไปนี้

๑. ฝ่ายการเงินและบัญชี ให้ความหมายว่า "คลังสินค้าเป็นหน่วยงาน
ที่มีการดำเนินงานล้วนแต่เพิ่มค่าใช้จ่ายให้กิจการทั้งสิ้น แต่ไม่ทำให้มูลค่าสินค้าเพิ่มขึ้นเลย"
ดังนั้นเพื่อให้กิจการมีกำไรสูงจะต้องให้มีคลังสินค้าจำนวนน้อยที่สุด และต้องควบคุมค่าใช้จ่าย
ให้ต่ำสุดด้วย นอกจากนี้ฝ่ายนี้ยังมีความเห็นต่อไปอีกว่า นอกจากกิจการต้องรับภาระในเรื่อง
ค่าใช้จ่ายแล้วยังต้องรับภาระการ ควบคุมสินค้าคงคลัง งานเอกสารและกำลังคนอีกด้วย

ค่าใช้จ่ายในคลังสินค้าประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายลงทุน เช่น ที่ดิน อาคาร
อุปกรณ์ ฯลฯ และค่าใช้จ่ายประจำ เช่น เงินเดือนค่างาน ค่าขนส่ง ค่าประกันภัย ค่าวัสดุ
สิ้นเปลือง ค่าเสื่อมราคา ค่าบำรุงรักษาและซ่อมแซม ฯลฯ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๒. ฝ่ายการตลาด ให้ความหมายว่า "คลังสินค้า คือสถานที่เก็บรักษาสินค้าให้เพียงพอ กับตลาดหรือลูกค้ามากที่สุด" ฝ่ายนี้จึงต้องการให้คลังสินค้าอยู่ในสายการบังคับบัญชาของคุณ เพื่อที่จะได้บังคับบัญชาได้สะดวกและให้บริการลูกค้าได้ทันเวลา หรืออีกความหมายหนึ่งที่ฝ่ายการตลาดให้ความหมายไว้ "คลังสินค้า คือตัวกลางระหว่างกิจการกับลูกค้า ดังนั้นคลังสินค้าควร อยู่กับฝ่ายการตลาด เพื่อให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้ากับกิจการ กระชับยิ่งขึ้น" จะเห็นว่าฝ่ายนี้มุ่งให้บริการลูกค้าอย่างเต็มที่ ไม่สนใจฝ่ายอื่นว่าจะกระทำตามความต้องการของฝ่ายตนใดหรือไม่ (เช่น ฝ่ายจัดซื้อจะจัดหาวัตถุดิบ หรือฝ่ายการผลิตจะผลิตสินค้าส่งคลังสินค้า หรือฝ่ายคลังสินค้าจะส่งสินค้าให้ลูกค้าได้หรือไม่)

๓. ฝ่ายจัดซื้อ ให้ความหมายว่า "คลังสินค้า คือหน่วยงานที่มีเนื้อที่สำหรับเก็บวัตถุดิบ สินค้าอื่น ๆ ใ้มากที่สุด" ฝ่ายนี้จึงมุ่งซื้อของในแต่ละครั้งจำนวนมาก เพื่อต้องการ ผลและประโยชน์ส่วนลค สินค้าแฉมป์ และประหยัดค่าใช้จ่ายเมื่อซื้อ แต่ใ้มองขามการ เสื่อมคุณภาพและค่าสมัยของสินค้า ไ้หวพิริบผู้ขาย ๆ เป็นต้น ดังนั้นแทนที่กิจการหรือฝ่ายจัดซื้อจะได้ประโยชน์กลับต้อง เสียค่าใช้จ่ายสูงขึ้นและ เกิดปัญหายุ่งยากต่อกิจการ

003533

๔. ฝ่ายการผลิต ให้ความหมายว่า "คลังสินค้า คือสถานที่เก็บรักษาวัตถุดิบและป้อนให้ฝ่ายผลิตเพียงพอในการผลิตสินค้า รวมทั้ง เป็นสถานที่เก็บรักษาสินค้าสำเร็จรูปที่ฝ่ายผลิตผลิตเสร็จ ไว้สนองลูกค้าหรือฝ่ายการตลาด" ฝ่ายนี้จึงขัดแย้งกับฝ่ายคลังสินค้าในเรื่องการจัดหาสถานที่เก็บวัตถุดิบและสินค้าสำเร็จรูปเพียงพอ ฝ่ายนี้จึงเหมือนกับฝ่ายการตลาดและฝ่ายจัดซื้อตรงที่ต้องการให้คลังสินค้าอยู่ในสายการบังคับบัญชาของคุณ เพื่อให้การควบคุมสั่งงานได้ใกล้ชิด

๕. ฝ่ายคนควาและวิจัย ให้ความหมายว่า "คลังสินค้า คือสถานที่เก็บสินค้า วัตถุดิบ ให้ตรงตามี่ฝ่ายนี้ออกแบบคนควาวิจัย เพื่อให้สินค้าอยู่ในรูปแบบสมบูรณ์ คึงคุณภาพ และถือสุญญแข่งขันได้" ฝ่ายนี้จึง เน้นสภาพคลังสินค้าที่ดีและเหมาะสม เช่น บรรยากาศ อุณหภูมิ ความชื้น แสงสว่าง การหีบห่อ การขนย้าย วิธีจัดเก็บ เป็นต้น

ฝ่ายคลังสินค้า

ฝ่ายนี้ให้ความหมายว่า "คลังสินค้า คือสถานที่เก็บรักษา สํารองสินค้า อันได้แก่ วัสดุคิย งานระหว่างทำ สินค้าสำเร็จรูป อุปกรณ์ อะไหล่ชิ้นส่วนในการบำรุงรักษาซ่อมแซม เครื่องเขียนแบบพิมพ์ อย่างไม่โดย่างหนึ่ง หรือบางส่วน หรือทั้งหมด เพื่อบอกคอบการขนส่ง ไปยังจุดต่าง ๆ ตามเป้าหมายของสินค้านั้น" ^๑ และอีกแนวความคิดกล่าวว่า "คลังสินค้า คือสถานที่เก็บรักษาสินค้าตั้งแต่สินค้าเข้ามาจนออกไป โดยคงคุณค่าเดิมให้มากที่สุดตาม เวลาสถานที่ที่ที่ต้องการ และเสียค่าใช้จ่าย ^๒

๐.๖๖๖๖๖๖๖๖ > จากสองแนวความคิดนี้สรุปได้ว่า คลังสินค้า คือสถานที่ให้บริการ อำนวยความสะดวกในการ เก็บรักษา สํารองสินค้า เพื่อบอกคอบการขนส่งไปยังจุดต่าง ๆ ตามเป้าหมายของสินค้านั้น ๆ โดยคงคุณค่าเดิมให้มากที่สุดตาม เวลาและสถานที่ที่ที่ต้องการและ เสียค่าใช้จ่าย คึงสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ในสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขนาดของธุรกิจยังเล็กและการดำเนินงานไม่ยุ่งยาก คลังสินค้ามีความหมายเพียงแต่เป็นสถานที่เก็บสินค้าเท่านั้น ต่อมาหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขนาดของธุรกิจขยายใหญ่ขึ้น มีการใช้เทคนิคอย่างกว้างขวาง การดำเนินธุรกิจเป็นแบบเอาใจลูกค้า (Customer Oriented) ต่างกับสมัยก่อนสงครามซึ่งเป็นแบบลูกค้าเอาใจผู้ผลิต (Production Oriented) จึงต้องแข่งขันกันระหว่างผู้ขายเพื่อแย่งลูกค้า ดังนั้นหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้เกิดแนวความคิดด้านการขายว่า ธุรกิจ

^๑ สมชาย รัศมีมาน, เรื่องเดียวกัน.

^๒

John F. Magee : The Logistics System, Robert Goodwill Brown, Source of Book in Production Management (Illinois : The Dryden Press Inc., 1971) p. 268.

จะประสบผลสำเร็จก้าวหน้าได้จะต้องพัฒนาคนเทคนิคการขาย เพื่อให้ยอดขายและกำไรสูง ความต้องการกำไรสูงนี้หมายถึงว่า จะต้องประหยัดค่าใช้จ่าย แนวความคิดนี้จึงมีอิทธิพลต่อความหมายของคลังสินค้าเพิ่มขึ้น คือแทนที่คลังสินค้าจะมีหน้าที่เก็บสินค้าอย่างเดียวเท่านั้นไม่เป็นการเพียงพอแล้ว ยังต้องเก็บรักษา สำรองสินค้าไว้บริการ บุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกิจการ กล่าวคือ บุคคลภายในได้แก่ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายการตลาด ฝ่ายการผลิต เป็นต้น บุคคลภายนอกคือลูกค้า โดยสินค้าหรือบริการนี้จะต้องมีการตรวจสอบคุณภาพ ระยะเวลา และสถานที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้บริการลูกค้าเป็นภาระหน้าที่สำคัญที่สุดจนเป็นที่ยอมรับถึงกล่าวกันว่าคลังสินค้า เป็นสะพานเชื่อมโยงระหว่างกิจการ กับลูกค้า อนึ่งนอกจากหน้าที่เก็บรักษา สำรองสินค้าแล้ว คลังสินค้าบางแห่งยังมีหน้าที่อื่น ๆ อีกเช่น บรรจุหีบห่อ ขนส่งสินค้า ฯลฯ

วัตถุประสงค์ในการจัดการ คลังสินค้า

วัตถุประสงค์ในการจัดการ คลังสินค้านี้มี ๔ ประการ คือ

๑. เพื่อให้พัสดุสินค้า เครื่องมือ และพนักงานในคลังสินค้านี้มีความมั่นคงปลอดภัย ได้แก่ปลอดภัยจากการลักขโมย และอุบัติเหตุอันตรายต่าง ๆ เป็นต้น
๒. มุ่งให้สินค้าในคลังสินค้านี้คุณค่าเดิมมากที่สุด โดยคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าเวลาสถานที่ใดที่ลูกค้าและบุคคลอื่นต้องการ คงสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

การทำให้สินค้ามีคุณค่าเดิมมากที่สุด หมายถึงสามารถนำสินค้านั้นไปใช้ได้ทันที ไม่บุบสลายและเสื่อมคุณภาพ รูปทรง รสและกลิ่นยังคงเดิม ดังนั้นการรักษาค่าสินค้า นั้น่าจะมีเงื่อนไขของเวลา สถานที่ และข้อตกลงที่เกี่ยวข้องในการเคลื่อนย้ายสินค้า จากที่หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง^๑ เช่นการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในการเก็บรักษาสินค้าเท่าที่อายุและประโยชน์ของสินค้านั้นอยู่ และกำจัดออกจากคลัง โดยการจำหน่ายหรือทิ้งเมื่อสินค้านั้นชำรุดหรือใช้งานไม่ได้

สำหรับคุณสมบัติหรือคุณลักษณะนั้น จะเน้นถึงลักษณะทั่วไปอันพึงจะมีได้ในตัวสินค้านั้น แต่ไม่ได้เพ่งเล็งลักษณะแก่นแท้อย่างลึกซึ้ง^๒ เช่น ถ้าในคลังสินค้าจะสนใจถึงสี ทราย จำนวน ขนาดกว้างยาว ฯ แต่จะไม่สนใจลึกซึ้งว่าผ้านั้นซักแล้วหดน้ำไหม หกกี่นิ้ว หรือ ตัวอย่างยาในคลังสินค้าจะสนใจว่ามีอายุกี่ปี ควรเก็บในสภาพใดอย่างไรจึงไม่เสื่อมคุณภาพ แต่จะไม่สนใจว่ายานั้นใช้แล้วก่อให้เกิดปฏิกิริยาหรือผลเป็นอย่างไร ซึ่งหน้าที่เหล่านี้เป็นของฝ่ายคนคว้าวินิจฉัย ฝ่ายควบคุมคุณภาพ ฝ่ายการผลิต เป็นต้น ฝ่ายคลังสินค้ามีหน้าที่เพียงจัดเก็บและรักษาสินค้าให้อยู่ในสภาพดี ตามวิสัยหน้าที่รับผิดชอบพึงมีของตน

๓. ให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในปัจจุบัน ๓ ชนิดคือ พื้นที่ กำลังคนและ เครื่องมือขนย้ายสินค้า^๓ พื้นที่นั้นมุ่งให้ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดทั้งแนวเหนือศีรษะ แนวตั้ง และแนวนอน โดยที่สินค้าอยู่ในสภาพดีและปลอดภัยด้วย กำลังคนเป็นสิ่ง

^๑ Frank H. Mossman and Newton Morton, Logistics of Distribution System (Boston : Allyn and Bacon Inc., 1965) p. 3.

^๒ Robert Goodwill Brown, Loc. Cit.

^๓ ปรีชา จำปารัตน์ และไพศาล ชัยมงคล, การบริหารงานพัสดุ : ทฤษฎีและปฏิบัติ (กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, ๒๕๓๐) หน้า ๒๑๙ - ๒๑๘.

สำคัญในการดำเนินงาน ต้องจัดให้พอเหมาะทั้งจำนวนและระดับฝีมือในคลังสินค้า โดยที่ กำลังคนทุกระดับทุกคนจะต้องร่วมมือกันทำงานและรับผิดชอบร่วมกันในคลังสินค้าให้ดูดีไป เครื่องมือขนย้ายเป็นเครื่องมือช่วยในการปฏิบัติงาน ทำให้งานยกขนเคลื่อนย้ายง่ายสะดวก รวดเร็วและได้ปริมาณมากโดยเสียกำลังงานน้อย เครื่องมือเหล่านี้ ได้แก่ รถยกขน รถเข็น รางเลื่อน สายพาน เป็นต้น

๔. คลังสินค้ามีวัตถุประสงค์ในการ เก็บรักษาสินค้าไว้เพื่อเก็บกำไร วัตถุประสงค์นี้มักจะพบเห็นเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งขณะที่มีความผันผวนทางเศรษฐกิจสังคม และการเมือง ดังนั้นคลังสินค้าจะต้องกำจัดสินค้าหรือสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่ต้องการออกไป เพื่อประหยัดพื้นที่ ค่าใช้จ่าย และภาระของพนักงานในการ เก็บรักษาสินค้าที่ต้องการ เก็บกำไร

หน้าที่งานของคลังสินค้า

หน้าที่งานของคลังสินค้ามีหลายประการ พอสรุปได้ดังนี้

๑. การรับจ่ายสินค้า มีกรรมวิธี ระเบียบการรับจ่ายสินค้า เพื่อให้สินค้าเข้าออก คลังสินค้าอย่างมีระเบียบและถูกต้อง

๒. การตรวจสอบ ได้แก่ตรวจสอบคุณภาพ ความเสียหาย วิธีการบรรจุหีบห่อ จำนวน ชนิด รูปทรง ฯ ไม่ควรวัดสินค้านั้นรับเข้าจ่ายออกหรืออยู่ในคลัง

๓. การเก็บรักษาสินค้า ได้แก่การนำสินค้าเข้าเก็บในตำแหน่งที่เก็บ การวางผังการจัดเก็บสินค้า การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การใช้เอกสารหรือบัตรแสดงตำแหน่งจำนวนที่เก็บ

๔. การบำรุงรักษา ได้แก่การบำรุงรักษาอาคาร สินค้า เครื่องมือ (รวมพนักงานด้วย) ให้อยู่ในสภาพดีปลอดภัยจากอันตรายและโจรกรรมต่าง ๆ เช่น การเปลี่ยนอะไหล่ การซ่อมแซม การกำจัดแมลง การระบายน้ำ ฯ

๕. การตรวจนับ เป็นการดำเนินงานเพื่อให้สินค้าแสดงจำนวน ราคา และสภาพให้ตรงกับยอดบัญชีและยอดรวมในคลังสินค้า

๖. การบรรจุหีบห่อ เป็นกรรมวิธีในการ เก็บรักษาและป้องกันสินค้าไม่ให้เสื่อมคุณภาพ และช่วยให้การจัดส่งสะดวก หน้าที่นี้มีการทำภาชนะบรรจุ กำหนดวิธี การบรรจุของลงภาชนะ การผูกมัดประทับตรา การทำเครื่องหมายวิธียกขนหีบห่อ เพื่อป้องกันสินค้าภายใน การแสดงรายละเอียดถึงค่าบลที่อยู่ของผู้รับและผู้ส่ง รวมถึงแสดงจำนวนน้ำหนักสินค้าลงบนภาชนะหีบห่อ

๗. การป้องกันอัคคีภัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในคลังสินค้า ใต้แก่การ ติดตั้ง เครื่องมือดับเพลิง การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในคลังสินค้าให้มีความรู้ในการ ดับเพลิงและใช้ เครื่องมืออย่างถูกวิธี รวมทั้งออกตระ เบียบข้อบังคับในการ ปฏิบัติงานในคลังสินค้า

๘. การรักษาสินค้าให้มั่นคงปลอดภัย คือป้องกันสินค้าให้ปลอดภัยจากการ โจรกรรม ใต้แก่การ ติดตั้งแสงสว่างไฟฟ้า จัดหายาม สร้างรั้ว ประตูหน้าต่างให้มั่นคงแข็งแรง การจัดหาพื้นที่ เก็บเฉพาะของสินค้าที่มีราคาสูงและเคลื่อนย้ายสะดวก เป็นต้น

๙. การป้องกันอันตราย คือการ ป้องกันอุบัติเหตุอันตรายต่าง ๆ ในการ ปฏิบัติงานของพนักงาน อาคาร และ เครื่องมือ โดยออกกฎระเบียบ กำหนดวิธี การบำรุงรักษาซ่อมแซม และกำหนดวิธี การ ปฏิบัติงาน เป็นต้น

ชนิดของคลังสินค้า

๑. แบ่งตามลักษณะความเป็นเจ้าของ มี ๒ ชนิดคือ

๑. คลังสินค้าที่กิจการ เป็นเจ้าของ และเก็บรักษาเฉพาะสินค้าของกิจการ เอง

๒. คลังสินค้าทั่วไปหรือคลังสาธารณะที่รับฝากสินค้าหรือให้เช่า ซึ่งมีอัตราค่าเช่าหรือค่าบริการฝากแตกต่างกันไปตามชนิด ปริมาณ น้ำหนัก ปริมาตร ของสินค้า โดยมากจะให้เช่าหรือรับฝากสินค้าที่มีคุณลักษณะ คล้ายคลึงกันหรือมีคุณสมบัติที่จัดวางอยู่ด้วยกันได้ (ไม่มีปฏิกริยาต่อกัน) เพื่อสะดวกในการ ดูแลและจัดเก็บ

๒. แบ่งตามลักษณะอาคารหรือโครงสร้าง มี ๔ ชนิดคือ

๑. คลังปิด เป็นคลังสินค้าที่มีหลังคากำแพงฝาผนังปกคลุม และเก็บวัสดุ
สินค้าภายใน

๒. คลังเปิด เป็นคลังสินค้าที่ไม่มีหลังคากำแพงฝาผนังปกคลุม สินค้าตั้ง
อยู่ในที่โล่ง เช่น สนาม บริเวณรอบ ๆ คลังปิด

๓. คลังพิเศษ เป็นคลังสินค้าที่เก็บรักษาสินค้าที่มีคุณสมบัติเฉพาะ เช่นคลัง
ห้องเย็น คลังวัสดุเคมี คลังเก็บกระสุนและวัตถุระเบิด คลังเก็บวัสดุไวไฟ ฯ

๔. คลังสายพาน เป็นคลังสินค้าที่เก็บสินค้าตามสายพาน ซึ่งมีที่เก็บสินค้า
ในตัวเอง คลังสินค้าชนิดนี้จึงมีเครื่องจักรกล ใ้แก่เครื่องคอมพิวเตอร์ควบคุม
ในการปล่อยสินค้าออกจากสายพาน และกำหนดเส้นทางเดินของสินค้าบนสายพาน โดยมาก
คลังสินค้าแบบนี้มักใช้ในธุรกิจที่เจริญก้าวหน้ามาก เช่นในต่างประเทศ

๓. แบ่งตามวัตถุประสงค์^๒ แบ่งเป็น คลังอะไหล่ คลังอุปกรณ์ คลังเครื่องเขียน
แบบพิมพ์ คลังวัสดุคิป์ คลังสินค้าสำเร็จรูป คลังเงิน คลังซ่อมบำรุง

คลังสินค้าที่ใช้คอมพิวเตอร์ จะมีปุ่มให้กดหลายปุ่ม เช่นปุ่มรับคำสั่ง ปุ่มปล่อย
สินค้า ปุ่มสัญญาณบอกจุดสั่งซื้อ เป็นต้น เวลากดปุ่มปล่อยสินค้า สินค้าจะออกมาจากที่เก็บ
ซึ่งโดยมากอยู่ตามสายพาน และเดินทางไปตามเส้นทางที่ต้องการ เช่นไปถึงท่าयर ถัด
เปิดประตูรับของอยู่ หรือไปหาบุคคลที่รับอยู่ และเมื่อกดปุ่มเก็บสินค้าตามตำแหน่ง
ต่าง ๆ ในสายพาน สินค้าจะเคลื่อนย้ายเข้าสู่ที่เก็บของตัวเองในสายพาน.

^๒ สมชาย รัศมีมาน, เรื่องเดียวกัน.

๔. แบ่งตามขั้นตอนการแปรสภาพของวัตถุดิบ แบ่งเป็น คลังวัตถุดิบ คลังงาน
ระหว่างทำ คลังสินค้าสำเร็จรูป คลังชิ้นส่วนประกอบผลิตภัณฑ์

สรุป ระบบอุตสาหกรรมมีขั้นตอนการดำเนินงาน ๓ ชั้นคือ การป้อนปัจจัยเข้าสู่
การผลิต กระบวนการผลิตและผลผลิต ในแต่ละขั้นตอนนี้ยังแบ่งเป็นระบบย่อยได้อีกคือ
ระบบการป้อนปัจจัยเข้าสู่การผลิต ระบบกระบวนการผลิตและระบบผลผลิต ซึ่งในแต่ละชั้น
ตอนการดำเนินงานนี้มักมีคลังสินค้าแทรกอยู่เกือบทุกขั้นตอน

คลังสินค้ามีประโยชน์คือ ช่วยรักษาสัมพันธภาพกับลูกค้าและฝ่ายอื่นในกิจการ
ทำให้สินค้าไม่ขาดมือ และมีไว้ใช้อุปโภคบริโภคได้ทั่วถึงตลอดเวลาฯ ผลเสียหายของ
คลังสินค้าที่อาจเกิดจากการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพก็คือ ทำให้สินค้าเปลืองเนื้อที่
ค่าใช้จ่ายเงินทุน และเป็นภาระในการควบคุมดูแล ฯ เป็นต้น

ความหมายของคลังสินค้ามีความหมาย แต่ความหมายทั่วไปคือ คลังสินค้า
คือสถานที่ให้บริการ อำนวยความสะดวกในการเก็บรักษา สำรองสินค้า เพื่อรอคอยการ
ขนส่งไปยังจุดต่าง ๆ ตามเป้าหมายของสินค้านั้น ๆ โดยคงคุณค่าเดิมไว้มากที่สุดตามเวลา
และสถานที่ที่ต้องการและเสียค่าใช้จ่ายต่ำ

วัตถุประสงค์ในการจัดการคลังสินค้าคือ เพื่อให้สินค้า เครื่องมือ และพนักงาน
ในคลังสินค้ามีความมั่นคงปลอดภัย เพื่อให้สินค้าในคลังสินค้ามีคุณค่าเดิมมากที่สุด โดย
คุณลักษณะหรือคุณสมบัติไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าเวลา สถานที่ใดที่ลูกค้าหรือบุคคลอื่นต้องการ
เพื่อให้มีการดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างพื้นที่ กำลังคน และ เครื่องมือ
ขนย้ายสินค้า และ ประการสุดท้าย เพื่อเก็บรักษาสินค้าไว้เพื่อเก็งกำไร

หน้าที่งานในคลังสินค้ามีหลายประการ เช่น ระบายสินค้า เก็บรักษาสินค้า ตรวจสอบสินค้า ป้องกันอัคคีภัย เป็นต้น

ชนิดของคลังสินค้า ถ้าแบ่งตามลักษณะความเป็นเจ้าของ แบ่งได้ ๒ ชนิดคือ คลังสินค้าที่กิจการ เป็นเจ้าของเก็บรักษาสินค้าเอง และคลังสาธารณะรับฝากสินค้า ถ้าแบ่งตามลักษณะอาคาร แบ่งได้ ๔ ชนิดคือ คลังปิด คลังเปิด คลังพิเศษ คลังสายพาน ถ้าแบ่งตามวัตถุประสงค์ แบ่งเป็น คลังอะไหล่ คลังเครื่องเขียนแบบพิมพ์ คลังวัตถุดิบ คลังสินค้าสำเร็จรูป เป็นต้น.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย